

MASLOW'UN İHTİYAÇLAR HİYERARŞİSİ BAĞLAMINDA BATTAL GAZİ

Mustafa METİN*

ÖZ

Battal Gazi, ilk dönem Anadolu gazileri arasında tanınmış şahsiyetlerden birisidir. Anadolu coğrafyasında teşekkül etmiş ilk Türk destanı da Battal Gazi destanıdır. Bu destanda Battal Gazi belirli bir süreçten sonra gazilik mertebesine ulaşmıştır. Bu süreçte, Battal Gazi'nin gaziliğe ulaşması aşama aşama gerçekleşmiştir. Destan boyunca Battal Gazi her bir aşamada belirli ihtiyaçlarını karşılamış ve bir sonraki aşamaya geçmiştir. Battal Gazi'nin destan boyunca geçirdiği bu aşamalar Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi kuramındaki aşamalarla örtüşmektedir. Maslow'a göre insanların ihtiyaçlarının kaynağı güdülenmedir ve Maslow, bireylerin güdülenmelerinin altında yatan nedenleri ihtiyaçlara odaklanarak açıklamıştır. Bireyin ihtiyaçları ve bu ihtiyaçların giderilmesine yönelik istekler motivasyon üzerinde etkilidir ve bireyin davranışlarına yön verir. Bireylerin hedeflerini gerçekleştirmeye çalışırken ortaya çıkan bu ihtiyaçlarını karşılaması bir düzen içerisinde olur. Maslow; İhtiyaçlar Hiyerarşisi'ni fizyolojik, güvenlik, ait olma ve sevgi, takdir edilme ve saygı, kendini gerçekleştirme olmak üzere beş basamakta sınıflandırmıştır. Bu çalışmanın amacı; Battal Gazi destanında Battal Gazi'nin fizyolojik, güvenlik, ait olma ve sevgi, takdir edilme ve saygı ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra kendini gerçekleştirme basamağında ortaya çıkan gazi tipini ortaya koymaktır. Çalışmada Battal Gazi'nin ihtiyaçları ile ilgili veriler Manisa İl Halk Kütüphanesinde bulunan el yazması Battalname'den alınmıştır. Battalname'nin içerik çözümlemesi yapılmış, konu ile ilgili olabilecek veriler elde edilmiştir. Elde edilen veriler Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi kuramına göre değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Battalname, Battal Gazi, destan, Maslow, gazilik.

BATTAL GAZI IN THE CONTEXT OF MASLOW'S HIERARCHY OF NEEDS

ABSTRACT

Battal Gazi is one of the well-known figures among the first period Anatolian veterans. The first Turkish epic that was formed in the Anatolian geography is the Battal Gazi epic. In this epic, Battal Gazi reached the rank of veteran after a certain period. In this process, Battal Gazi's attainment of veteran status was realized gradually. Throughout the epic, Battal Gazi met his specific needs at each stage and moved on to the next stage. These stages that Battal Gazi went through throughout the epic overlap with the stages in Maslow's Hierarchy of Needs theory. According to Maslow, the source of people's needs is motivation, and Maslow explained the underlying causes of individuals' motivation by focusing on needs. The needs of the individual and the desires to meet these needs are effective on motivation and direct the behavior of the individual. It is in an order that individuals meet these needs that arise while trying to achieve their goals. Maslow; he classified the Hierarchy of Needs into five stages: physiological, safety, belonging and love, appreciation and respect, and self-actualization. The aim of this study; the aim is to reveal the veteran type that emerges in the self-actualization step after meeting Battal Gazi's physiological, safety, belonging and love, appreciation and respect needs in the Battal Gazi epic. In the study, the data about the needs of Battal Gazi were taken from the manuscript Battalname in the Manisa Provincial Public Library. Content analysis of the Battalname was made and data that could be related to the subject were obtained. The data obtained were evaluated according to Maslow's Hierarchy of Needs theory.

* Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, kayrametin@hotmail.com, Orcid ID: 0000-0001-8442-1950

Keywords: Battalname, Battal Gazi, epic, Maslow, veteran.

Giriş

İnsanlar herhangi bir amacı gerçekleştirmek, herhangi bir hedefe ulaşmak için örgütlenmek zorundadır. Malinowski bu şekilde vücuda getirilmiş bir örgütlenmeyi “kurum” olarak adlandırmaktadır. Bu kavram insanların bir araya gelmelerini sağlayan birtakım geleneksel değerler üzerinde varılan bir anlaşmayı içerir (Çobanoğlu, 2015: 270). Kültürün ana unsuru insanların kalıcı gruplar hâlinde örgütlenmesidir ve bu örgütlenmelerin sonucunda kurumlar ortaya çıkar. Kurumlar belirli bir amaç için gerekli olan değerleri oluşturmak ve ihtiyaçları karşılamak amacıyla oluşturulur. Toplumlarda ihtiyaç olmadığı hâlde ortaya çıkan bir kurum yoktur (Malinowski, 2020: 48-49). Bir milletin yüzyıllarca var olmasını sağlayan manevi unsur, o milletin yaşayan ruhudur. Millî ruhun kaybolduğu gün milletin de sonu gelmiş demektir. Milleti diri kılan, ona yaşama gücü veren o ruh, o özdür. Millî ruhu temsil eden kişi ve gruplar vardır (Cumhur, 1987: 777). Anadolu topraklarında bu ruhu temsil eden grup Gazilik Kurumu, gazilik kurumunun da edebî alanda destanlara yansımış ilk şekli Battal Gazi destanıdır. Türk kültüründe “Gazilik” önemli bir kurumdur ve çok önemli işlevleri yerine getirmiştir. İslamiyet öncesinin “Alplık” kurumu Türklerin İslamiyet’i kabulünden sonra “Gazilik” kurumu şeklinde devam etmiştir (İnalçık, 2018: 31-32). Bunun nedeni canlı bir varlık olan insanın hayatta kalabilme koşullarını sağlamak zorunda olmasıdır. Bir topluluk sürekli ve normal şekilde kendini yenileyemediği sürece kültürel varlığını devam ettiremez (Malinowski, 2020: 80). Osmanlının büyümesi ve bir imparatorluk konumuna yükselmesi başlıca iki temel olaya bağlıdır: Gaza geleneği ve Türkmenlerin kitle hâlinde göçü. Gazilik kurumu o kadar etkilidir ki Osmanlı Devleti bir gazi devleti olarak doğmuş ve bu geleneği sürdürmüştür. 1461’de Fatih Sultan Mehmet yaya olarak Trabzon Dağlarına turmanırken “Bu zahmetler Allah içindir, elimizde İslam kılıcı vardır. Eğer bu zahmeti ihtiyar etmeseydük bize gazi demek layık olmazdı.” sözlerini söyler (İnalçık, 2018: 8-20). Yine Fatih Sultan Mehmet, Mısır Memlûk sultanına yazdığı fetihnâmede devrinin en ileri gaza sultanı olduğunu yazmış, sonraları İslam’ın gaza kılıcının kendi elinde olduğunu ilan etmiştir (İnalçık, 2005: 144).

İnsanlar bir amaca yönelik örgütlü faaliyet sistemleri kurarlar. Yeni doğan bireyler bu sistemler içinde yaşama başlar. Bu örgütlerin antlaşması olan değerler sistemi vardır. İnsanlar var olan bu değerler sistemine göre örgütlenir ya da var olan örgütler içinde yer almaya çalışır (Malinowski, 2020: 59). Osmanlı Devleti’nin kuruluş yıllarında gazileri cesaretlendirmek, ilham vermek ve gaza fikrini canlı tutmak için Battalname gibi eserler gazi gruplarına okunmuştur. Battalname’de yer alan “işitgil, tut kulağın dinle” gibi ifadeler bunu göstermektedir. Bu destanları, hikâyeleri dinleyen gaziler dinlediklerini hayata geçirmek için mücadele etmiştir. Yapılan bu mücadelelerle ilgili birçok anlatı da de sözlü gelenek içinde ortaya çıkmıştır (Dögüş, 2008: 827).

1260-1300 yılları arasında gaza faaliyetleri Batı Anadolu’da en yüksek seviyeye çıkıyor, Gazi Türkmen beylikleri kuruluyordu. 13. yüzyılda Türkler bir yandan Haçlılara diğer yandan da Moğollara karşı bir ölüm-kalım savaşı veriyordu. Bu savaşlarda Türkleri gaza ruhu ayakta tutuyor, gaza heyecanı Anadolu’da Türkmenler arasında doruğa ulaşıyordu (İnalçık, 2018: 10-25). Türk epik destan geleneğinde destanlar, belli bir tarihî dönemi birçok yönüyle oldukça geniş bir çerçevede ele alır; bu olayların halk

hafızasındaki görünüşlerini uygun bir dille, estetik açıdan kendine has destan mantığı içinde işleyerek ortaya koyarlar. Destanlarda, milletin dış düşmanlarına karşı savaşı ve bu savaşlarda gösterdiği kahramanlıkları, devletin iç meseleleri, sosyal çatışmalar ve benzeri unsurlar bir bütünlük içinde anlatılır (Çobanoğlu, 2011: 21). Gaza ideolojisi ve Gazilik Kurumu, Battal Gazi destanında olayların merkezindeki ana unsurdur. Battal Gazi, her ne yaparsa gaza için yapar ve bütün faaliyetleri ile gazilik kurumunu inkişaf ettirir. Destanda bu durum ““(12) ben dağı bir hoş ğaza eydüm saña tüt kulağın bir dem benden yaña (13) hem bir ulu ma‘cerât dinleyesin” (Battalname: 39 a), “(4) ben dağı bir hoş ğaza eydüm saña tüt kulağın işit bundan yaña (5) seyyidiñ ulu ğazasın dinlegil ne gelür başına bir bir anlagil” (Battalname: 109 a) gibi ifadelerle belirtilmektedir.

Destan kahramanları, her zaman toplumun temsilcisi ve toplumun önünde olmuştur (Lukacs, 2003: 73). Destan kahramanları, toplumun önüne model olarak konulan kişilerdir ve bunlar birey değildir. Çünkü onlar ait oldukları toplumu ve savundukları düşünceleri en üst düzeyde temsil ederler, ben değil biz adına düşünürler ve buna göre hareket ederler. Bir topluma model olarak sunulan kahramanlar ait oldukları toplumu ve savundukları düşünceleri en üst düzeyde temsil ederler. Bundan dolayı belirli amaçlarla idealize edilen kahramanlar, anlamlı bir bütünün parçasıdır. Türk tahkiyesi bu noktadan incelendiği zaman yarın için kurgulanmış kahramanların bir bölümü hayatlarıyla, fikirleriyle, ülküleriyle, başarılarıyla hem kendi dönemlerine hem de daha sonraki dönemlere örnek olan şahıslardır (Şengül, 2007: 138). Battal Gazi hem kendi dönemine hem de daha sonraki dönemlere örnek olmuş şahıslardan biridir. Battal Gazi destanının kahramanı Battal Gazi'nin destandaki motivasyonu dikkat çekicidir. Battal Gazi, destanda Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi'nde yer alan bütün ihtiyaçlarını gidermiş ve en üst basamağa yükselmiştir. En üst basamağa çıkan Battal Gazi kendini gerçekleştirmiş ve gazi tipini ortaya koymuştur.

Yöntem

Bu çalışmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Bu tarama modelinde araştırmaya konu olan birey, olay ya da nesne, herhangi bir şekilde değiştirme ve etkilenme çabası gösterilmeden kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Çalışmada veriler tarama tekniği ile elde edilmiş, elde edilen bu veriler doküman analizi ile incelenmiştir. Çalışmanın ilk aşamasında Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi'ndeki beş basamak ve bu basamakların özellikleri alan yazın taraması ile oluşturulmuştur. Daha sonra tarafımızca transkripsiyonlu metni hazırlanmış olan ve Manisa İl Halk Kütüphanesinde bulunan 45 Hk 1323 numaralı el yazması Battalname taranmış, içerik çözümlemesi yapılmış ve Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi'ndeki beş basamak ile ilgili olabilecek veriler elde edilmiştir. Bu veriler basamaklara göre tasnif edilmiştir. Bu tasniften sonra ayrıntılı bir biçimde bulgular yorumlanmıştır.

1. Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi

Abraham Maslow'a göre insanların ihtiyaçlarının kaynağı güdülenmedir ve Maslow, bireylerin güdülenmelerinin altında yatan nedenleri ihtiyaçlara odaklanarak açıklamıştır. Bireyin ihtiyaçları ve bu ihtiyaçların giderilmesine yönelik istekler motivasyon üzerinde etkilidir ve bireyin davranışlarına yön verir. İnsan davranışlarının

nedenlerinin açıklanması ile temel ihtiyaçların karşılanması arasında sıkı bir ilişki vardır (Cüceloğlu, 2016: 235).

Bireyler yaşamları boyunca belirli hedefler belirler ve bu hedeflere ulaşmak için yaşamlarını şekillendirirler (Kula ve Çakar, 2015: 194). Bireyler hedeflerini gerçekleştirmeye çalışırken ihtiyaçlar ortaya çıkar. Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi'nde insan bir ihtiyacı karşıladığı zaman başka bir ihtiyaç insanın davranışları üzerinde etkili olmaya başlar. İnsanın ihtiyaçlarını karşılaması bir düzen içerisinde olur. Bu düzende insan bir ihtiyacı giderir ve bir üst basamaktaki ihtiyaç insan davranışları üzerinde etkili olmaya başlar. Bu ihtiyaçları Maslow bir piramit şeklinde tasarlamıştır. Piramidin en altında fizyolojik ihtiyaçlar en üstünde de kendini gerçekleştirme ihtiyacı vardır. Maslow'un teorisinde insanlar fizyolojik, güvenlik ve sosyal ihtiyaçlarını düzenli olarak karşılayabilirler fakat takdir edilme ve saygı ihtiyacı ile kendini gerçekleştirme ihtiyacı nadiren karşılanabilir. Kendini gerçekleştiren nadir kişiler arasında peygamberler, bilim adamları, liderler vb. sayılabilir. Bunların yanında hayatı anlamlı yaşayıp insanlara bir menfaat beklemeden yarar sağlayan insanlar da bu basamağa ulaşmış kabul edilebilir (Cüceloğlu, 2016: 237).

Maslow, insana enerji veren ve onu yeni bir davranış yapmaya güdüleyen faktörlere yoğunlaşılması gerektiğini öne sürmüştür (Maslow, 1943: 377). O, insanların isteklerinden ziyade hedeflerine odaklanılması gerektiğini ve insan motivasyonuna ilişkin kuramların insanların ihtiyaçlarını sınıflandırmada önemli olduğunu belirtmektedir. Maslow'un geliştirdiği kuram insanların sürekli olarak bir şeyler isteyen canlılar olduklarına, bir ihtiyacın ortaya çıkmasının kendinden önceki ihtiyacın karşılanmasına bağlı olduğuna ve ihtiyaçların önceliklerine göre düzenlenmesi gerektiğine dayanmaktadır (Reid-Cunningham, 2008: 21). Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde hedeflerine odaklanarak ihtiyaçlarını karşılayıp bir üst basamağa geçen birey alttaki basamaktan yeterli seviyede ihtiyaçlarını karşılamış olmalıdır (Çoban, 2021: 113).

2. Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi Bağlamında Battal Gazi

2.1. Fizyolojik İhtiyaçlar

Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi'nin en alt kısmında fizyolojik ihtiyaçlar vardır. Bunlar yeme, içme, nefes alma, uyku, boşaltım, dinlenme, cinsellik (neslini devam ettirme) gibi bedensel ihtiyaçlardır. Bunlar temel ve öncelikli ihtiyaçlardır. Bu ihtiyaçların öncelikli olarak karşılanması gerekir eğer karşılanmazsa fizyolojik ihtiyaçlar organizmayı kontrol altına alır ve o anki diğer tüm ihtiyaçlar ikinci sıraya atılır, fizyolojik ihtiyaçlarının giderilmesi öne alınır (Eroğlu, 1996: 42).

Destanın başında Battal Gazi'nin atası Ali Medine'den yola çıkarak Malatya'ya gelir. “‘ali medinede imâmet itmişdi gördi kim rüzgâr (10) böyle oldu ‘alemi harici tutdı bir gice medineden çıkdı (11) malaṭyaya geldi” (Battalname: 3b). Malatya beyi Ziyad, Ali'nin şehre yerleşmesine müsaade eder ve şehrin vaizliği görevini ona verir. Ali buraya yerleşir. Ali'nin Rebi adında bir oğlu olur ve şehrin vaizliği görevini o devam ettirir. Rebi'nin de Hasan ve Hüseyin adında iki oğlu olur. Hasan'a şehrin vaizliğini, Battal Gazi'nin babası Hüseyin Gazi'ye de şehrin serleşkerliğini verirler. “şehrin begi ziyâd öldi (8) yerine oğlu nu‘man kaldı ‘azim görklü müttaki idi ḥiṭâbeti (9) ḥasana virdiler

malaṭyanın serleşkerliğin hüseyine virdiler” (Battalname: 4a). Hüseyin Gazi'nin oğlu Cafer yani Battal Gazi Malatya'da doğar.

“hüseyin ğazi bu şadlıķda oturdı (4) bir kulu vardı pehlûvân idi adına tevâbil dirlerdi kapudan (5) içerü girdi hüseyin ğazinin kulağına nesne didi yüzi (6) kızardı şâğ oldu tevâbil girü çıķdı gitdi emir 'ömer (7) tûrdı kim pehlûvân ne haber bize bildür didi hüseyin ğazi (8) eydür şâhâ kulanuzıñ bir oğlancuğı vücuda geldi didi” (Battalname: 6a).

Görüldüğü üzere destanın başında Battal Gazi'nin ataları Malatya'ya gelir ve yerleşirler. Bu yerleşme sayesinde hayatlarını devam ettirmek için gerekli fizyolojik ihtiyaçlarını giderirler. Özellikle neslini devam ettirme (cinsellik) ihtiyacı burada vurgulanarak karşılanır.

2.2. Güvenlik İhtiyacı

Maslow'un hiyerarşisinin ikinci basamağı güvenlidir. Fizyolojik ihtiyaçlarını karşılayan bireyde fizyolojik ihtiyaçların bir üst basamağı olan güvenlik ihtiyacı etkili olmaya başlar. Bireyin kendini her türlü tehlikeden uzak tutma, güvence altına alma ve huzurlu olma düşüncesi bu ihtiyacın nedenleridir. Burada için de bulunulan zamandaki ve gelecekteki güvenlik ihtiyacı düşünülür (Eren, 2020: 35).

Battal Gazi'nin ataları Malatya'da fizyolojik ihtiyaçlarını karşılarlar. Fizyolojik ihtiyaçların ardından güvenlik ihtiyacı ortaya çıkar ve Battal Gazi'nin babası Hüseyin Gazi, Malatya serleşkeri olur. Hüseyin Gazi, Malatya'dakilerin düşmanı olan Kayser'i yener ve güvenlik ihtiyacını karşılar. Ancak Hüseyin Gazi, Mihras tarafından öldürülünce Malatya serleşkersiz kalır ve tekrar güvenlik ihtiyacı ortaya çıkar. Battal Gazi üç yaşındadır ve bu görevi üstlenecek güçte ve olgunlukta değildir. Bunun üzerine Emir Ömer ve Malatya beyleri toplanırlar ve Battal Gazi büyüyünceye kadar şehrin güvenlik ihtiyacını Abdüsselam'ın karşılamasına karar verirler:

“ulu cem'iyet eylediler emir 'ömer eyitdi (6) baña serleşker gerekdir ca'fer henüz ma'sumdur atasınıñ (7) kâim maķam olamaz hele ola büyüyünce bize er bulıñ serleşker (8) olsun didi ulular tanışdılar maşlahat öyle gördiler ca'fer (9) büyüyünce 'abdusselam serleşker ola” (Battalname: 8b).

Battalname'de bulunulan zamandaki güvenlik ihtiyacı karşılandığı gibi gelecekteki güvenlik ihtiyacı da karşılanmıştır. Battal Gazi'nin destanın ilerleyen bölümlerinde kendinin ve Müslümanların güvenliğini sağlamak amacıyla kullanacağı at, savaş aletleri ve savaş giysileri bir mağarada Hüseyin Gazi'ye teslim edilir. Hüseyin Gazi, bir gün ava çıkar. Avda bir geyik kovalamaya başlar ve geyik bir mağaraya kaçar. Hüseyin Gazi geyiğin arkasından mağaraya gider. Mağarada bir at ve bir bohça görür. Atı tutmak ister, çok uğraşır ancak başaramaz. Bu sırada mağaranın köşesinden kimin söylediği belli olmayan bir ses ata “Ya Aşkar!” diye seslenir. Attan Hüseyin Gazi'ye itaat etmesini ister; Hak Teala'nın onu Cafer'e verdiğini ve Cafer'in onun üzerine binerek yeryüzünü küfür karanlığından kurtaracağını, gazalar yapacağını söyler. Aşkar, bu sesi işitir ve sakinleşir. Hüseyin Gazi atın sırtındaki süngüyü, yerdeki bohçayı inceler. Bohçayı açar, Adem peygamberin iki bölük saçını, Davut peygamberin ve Hz. Hamza'nın savaş aletlerini ve giysilerini görür:

“hüseyin ğazi bunı gördi hayrân (6) kaldı eydür bunıñ gibi bunda neyler didi ilerü yürüdi kim (7) tuta at ürkdü döne geldi bir çifte şaldı hüseyin (8) girüsüne şıçradı nice kim cehd itdi tutamadı ‘âciz kaldı mağara (9) köşesinden bir âvâz geldi kim yâ âşkar ol yigide muti’ (10) ol kim dağı vakt olmadı kim ben çıkam seni hak ta’âla ca’fere (11) virdi kim üzerine bine yiryüzünde ğaza kıla ‘âlemi yiryüzünde (12) küfr karanuluğundan kurtara ol yigide râm ol didi çünkim (13) ‘aşkar bu âvâzı işitdi tırdı hüseyin ğazi dört yaña bağıdı hiç - (1) kimse görmedi ilerü vardı ‘aşkar uyanın eline aldı (2) sünüyü çekdi caferdir gördi kim yazılmış bu sünü giysü senüñdür andan (3) boğçayı açdı gördi kim âdem peygamberin iki bölük saçı ve dâvûd (4) peygamberin çakalı ve emirü’l mü’minin hamzanıñ yarağı buldı” (Battalname: 5a, b).

Süngünün ve giysilerin üzerinde bunlar Cafer’indir yazmaktadır. Cafer, Hüseyin Gazi’nin ileride doğacak olan ve Battal lakabını alıp, Battal Gazi olarak anılacak olan oğlunun adıdır.

Cafer yani Battal Gazi, çocukluğunda hem çok iyi bir din eğitimi hem de çok iyi bir savaş eğitimi alır. Dört kutsal kitabı bilir, hadis ve tefsir öğrenir. Gazban adlı bir silahşor Battal Gazi’yi eğitir. Ata binmekte, at dört nala koşarken altından geçmekte; gürz, süngü ve kılıç kullanmakta eşi benzeri olmayan bir savaşçı olur. Böyle bir eğitim Battal Gazi’nin gelecekteki hem manevi hem de maddi güvenliğini sağlar.

“çünkim ca’fer on üç yaşına (3) girdi yâ u bâl atası oldu kıdd ü kamet çekdi dört kitâb (4) yâd kıldı ‘ilmü’l hadîs ve tefsir içinde ğayet kâmil oldu (5) vardılar hitabeti ca’fere virdiler cum’a günü kim oldu ca’fer (6) minbere çıktı hutbe okudu halkdan ğarbu kıpdı zârlık peydâ (7) oldu şanaydıñ kim kıyâmet kıpdı andan soñra ğazban (8) adlu bir silahşor vardı ğayet hünermend idi ca’fer aña hıżmat eyledi (9) tâ hattı ğayetine erişdi bir dağı nazırı yoğ idi at segirtmekde (10) sünü oynamağda at segirdirken altından geçmekde gürzde (11) ve kılıçda ve güreşde bunuñ gibi nesnelere ğayet uruşurdu kim (12) bir dağı misli yoğ idi” (Battalname: 9a).

Bu şekilde eğitilen Battal Gazi, Müslümanlara karşı düşmanca tavırlar sergileyen, babası Hüseyin Gazi’yi öldüren Mihras’ı ve yanındaki beylerini öldürür:

“hançeri (5) boğazında kıdı mihrâsın ‘aklı başına geldi eydür kimsin (6) ca’fer eydür beni bilmez misin mihrâs eydür bilmezem ca’fer eydür ben hüseyin (7) ğaziniñ oğluyum adım ca’ferdür geldim kim atamıñ kanın (8) şimdi senden alam eger müselmân ulursañ kurtulduñ eger yok (9) dirseñ başını keserüm didi ol mel’un herzeye başladı (10) gördi kim imâna gelmez mecâl virmeyüp başın gövdesinden cüdâ (11) kıldı depeledi” (Battalname: 15b).

Mihras’ı ve yanındaki beylerini öldüren Battal Gazi hem Müslümanlar hem de Malatya’nın güvenliği için tehdit oluşturan düşmanı yok etmiş olur.

2.3. Ait Olma ve Sevgi İhtiyacı

Maslow’un ihtiyaçlar hiyerarşisinin birinci ve ikinci basamağında yer alan fizyolojik ve güvenlik ihtiyaçları giderildiği zaman ait olma ve sevgi ihtiyacı ortaya çıkar. Başkalarıyla etkileşimde bulunma ve bir arada olma, bireyin varlığının diğer insanlar

tarafından kabul edilmesi, arkadaşlık, sevmek, sevilmek, eş ve çocuklara sahip olmak, çevresindeki insanları etkileme gibi etkenler ihtiyaç olmaya başlar. Maslow, ait olma ve sevmeye ihtiyacında insanın sosyal bir varlık olduğu hususu üzerinde durmaktadır (Eren, 2020: 35). Bu ihtiyaç insanların bir arada hayatlarını sürdürme içgüdüleri ile ilgilidir. İnsan toplum içinde yaşamak, toplumdaki insanları sevmek ve aynı zamanda diğer insanlar tarafından da sevilmek ister. Sevmeye ve sevilmenin olmadığı ortamlar insana sıkıntı verir ve insanı rahatsız eder (Eroğlu, 1996: 43). Battal Gazi'nin sevgi ve ait olma ihtiyacı annesi, lalası, yârenleri ve Malatya beyleri tarafından sevilmesi, Battal Gazi'nin Kayser'in yolladığı orduya karşı tek başına savaşmaya gittiği zaman başta Emir Ömer olmak üzere Malatyalı gazilerin ona yardıma gitmesi ve onun aidiyetinin kabul edilmesiyle karşılanmıştır.

Hüseyin Gazi şehit edildiği zaman Battal Gazi üç yaşındadır. Bundan dolayı Malatya serleşkerliği Battal Gazi büyüünceye kadar Abdüsselam'a verilir. Battal Gazi, çok iyi bir eğitim alır ve büyür. Yârenleriyle dolaşmaya çıkar. Battal Gazi onlara namaz kıldırır ve sohbet eder. Ardından yârenlerinin isteği üzerine atına biner ve o güne kadar görülmemiş silahşorluk numaraları yapar. Battal Gazi'ye babası Hüseyin Gazi'den daha güçlü ve hünerli olduğunu söylerler ve babasının makamı olan serleşkerliğe geçmesini isterler. Battal Gazi bu olaya başlangıçta soğuk bakar yalnız yârenleri çok ısrar eder. Battal Gazi eve gelir ve bu olanları annesine anlatır. Babasının makamını isteyeceğini söyler. Annesi oğluna bir zarar gelmesinden korkar ve bu işten vazgeçmesini söyler. Battal Gazi, fikrinden vazgeçmez ve sabah namazında Emir Ömer ve Malatya beylerine babasının makamını istediğini söyler. Bütün Beyler kabul eder ancak Abdüsselam babasını öldüren Mihras'ın hâlâ yaşadığını söyler ve bu isteği kabul etmez. Bunun üzerine Battal Gazi, Mihras'ı bulmak için yola çıkar ve onu bulur. Mihras'ı ve yanındaki beyleri öldürür. Malatya ve Müslümanlar için tehdit oluşturan ve aynı zamanda babasını da öldürenleri yok ederek güvenlik ihtiyacını gidermiş olur. Ait olma ve sevgi ihtiyacı ortaya çıkar. Malatya'ya gelir. Malatya'ya döndüğü zaman Emir Ömer, lalası Tevabil, anası, yârenleri ve Malatya beyleri sevinirler:

“sa'ide hatun ca'feri (12) gördi âh eyledi canım oğul kandesin beni fîrâkla kodiñ (13) diyü yüzün gözin öpdi ca'fer hikâyeti bildirdi anası secde-i şükür - (1) kıldı tevâbile haber oldu geldi ca'fer ile görüşdi (2) cigergüşem kande idiñ didi ca'fer eydür vardım atamı öldi (3) reni öldürdim on dört begiyle bile başların (4) nişân getürdüm didi tevâbil sevindi şâd oldu andan (5) soñra yârenlere haber oldu geldiler ca'fer ile görüşdiler emir 'ömer katına (6) getürdiler emir 'ömer dañı karşı gelüp ca'fer ile görüşdi cem' (7) oldılar geldiler ca'feriñ yüzün görüp şâd oldılar” (Battalname: 16b, 17b).

Battal Gazi'nin Mihras'ı öldürmesinin intikamını almak isteyen Kayser, Malatya üzerine büyük bir ordu gönderir. Bu orduyu gören Malatya beyleri telaşa kapılır. Abdüsselam, bu olayın müsebbibi olarak Battal Gazi'yi suçlar ve bu belayı defetmesini ister. Battal Gazi, bu orduyla savaşmak üzere Malatya'dan çıkar. Bunu duyan lalası Tevabil ve yârenleri onun ardından giderler:

“tevâbil eydür siz gazâyı terk itmişsiz (7) oturup 'avratlar gibi kuşanıñ çünkim ol seyyidim gitdi ben dañı (8) giderim uşda tur didi ve yürüdi evine geldi atın ve tonın (9) ve yarağın aldı revâne oldu cu'de dilerdi

bir er vardı dört (10) oğlu vardı süleymân ve aḥmed ve musa ve muḥammed bunlar ca'feriñ (11) yârenlerindendir bunlar daḥı ṭurup eyitdiler biz daḥı ca'feriñ ardınca (12) giderüz didiler” (Battalname: 20 b).

Tevabil ve yârenlerin Battal Gazi'ye yardıma gitmelerinin ardından Abdülvehhap, Emir Ömer ve Malatya beylerine çıkışı:

“‘abdulvehhab (3) gördi kim cu'de oğlanlarıyla ve tevâbil gitdiler eyitdi yâ emir 'ömer (4) müselmânlık ve dindârlık ve beglik böyle mi olur kim üstümüze (5) kâfir daḥı birkaç qarındaşımız qarşu gitdiler biz şehri içinde (6) oturup anlarıñ mesâvilerin çekerüz revâ mıdır didi (7) emir 'ömer eyitdi hoş didiñ ey pir-i bereket tîz buyurdi neḳkareler (8) döğüldi beş biñ müselmân cem' oldılar ol biñ kişi (9) koşup 'ali bin hâşim gönderdi ardınca biñ kişiyle 'abdüsselâm (10) gönderdi biñ kişiyle 'abdulvehhabı gönderdi iki biñ (11) kişiyle emir 'ömer kendüsi revâne oldı” (Battalname: 23 b).

Tevabil'in çıkışı üzerine başta Emir Ömer olmak üzere Malatya beyleri Battal Gazi'ye yardım etmek için yola çıkarlar. Emir Ömer ve Malatya beylerinin bu hareketi Battal Gazi'nin ait olma ihtiyacının karşılandığını göstermektedir.

2.4. Takdir Edilme ve Saygı

Fizyolojik, güvenlik, ait olma ve sevgi ihtiyaçlarının karşılanmasından sonra birey toplumda saygı kazanmayı ister. Saygı kazanmanın istenmesinin nedeni tanınma, statü ve prestij kazanma, önemli olma, üstün olma gibi ihtiyaçlardır (Aktaş, 2018: 50). Toplum içindeki bireye verilen statüsünün o bireye başkaları tarafından verilen değerler oluşması, takdir edilme ve saygı ihtiyacının önemini arttırmaktadır (Eren, 2020:397).

Battalname'de Battal Gazi fizyolojik, güvenlik, ait olma ve sevgi ihtiyaçlarını karşılar. Sıra takdir edilme ve saygı ihtiyacının karşılanmasına gelmiştir.

Battal Gazi'nin Mihras'ı öldürmesi üzerine Kayser Malatya üzerine bir ordu gönderir. Bu orduyla yapılan savaşta Battal Gazi gücü, kuvveti, silah kullanması ve cesareti ile herkesin takdirini kazanır. Zaferden sonra herkes Battal Gazi'ye büyük bir saygı duyar: “biz maḳamlu maḳamumuza giderüz ammâ ca'feriñ (5) boynu baḡlu ḳuluyuz bizüm serverimiz ca'ferdir didiler” (Battalname: 25 b). Burada Abdülvehhap söz ister, izin verilince anlatmaya başlar. Kendisini Hz. Muhammet'in gönderdiğini söyler. Cebrail'in gelip Hz. Muhammet'e Battal Gazi'nin vasıflarını bildirdiğini ve Rum ülkesini fethedeceğini söylediğini anlatır. Abdülvehhap, Hz Muhammet'in ahabına anlattığı kişinin Cafer yani Battal Gazi olduğunu söyler. Hz. Muhammet'in mektubunu çıkarır ve Emir Ömer'e verir. Mektup açılır. Mektupta, Hz. Muhammet kendisinden 200 yıl sonra Battal Gazi'nin geleceğini, onun Rum ülkesini fethedeceğini ve herkesin ona tâbi olması gerektiğini söyler:

“‘abdülvehhâb daḥı yerinden ṭurdi eyitdi yârenler benüm bir sözüüm (8) vardır buyurusuñuz diyeyin didi emir 'ömer ve yârenler eyitdiler söyle didiler 'abdülvehhâb (9) daḥı eyitdi bu yere ve bu maḳama ol iki cihânıñ mihrî ve sünileriñ serveri (10) ve maḥbubı hazret-i muḥammed muştafa şallallâhu 'aleyhi vessellem viridi cebra'il geldi (11) işbu yigidiñ vaşfını söyledi rûmı tamâmet bu yigit açâ ve kilisâların (12) yıḳa yerine mescidler ve medreseler yapa şol nişâneler kim cebra'il resûl ḥazretine (13) ḥaber virdi resûl ḥazret daḥı ben

bîçâreye aşhabına söyledi ve o - (1) nişânlar kim işitdüm ol hareketler kim vaşf olundu kâmusın şol yigitde (2) gördüm didi uş hâ resûlün nâmesi didi çıkardı öpdi (3) başında kodı ilerü yürüdi emir 'ömerin eline şundi (4) resûlün nâmesin gördiler ta'zim idüp yerlerinden ayağları (5) üzerine tûrdılar tekbir getürdiler ama bu mektup harire (6) şarılı gördiler misk ü 'anber kokudan kâmusınıñ dimâğı taldı (7) açdılar gördiler emirü'l mü'minin 'osmânın haţtidir rıdvanullâh (8) ol yazılmış allâh desin adın yazmış ve andan soñra eyitmiş benüm allâh te'âlanıñ (9) resûlüyim ey benüm aşhab güzidelerüm ve ey maķbul ümmetlerüm rıdvan (10) allâhu 'aleyhim ecma'in size ma'lûm ola kim hâlık-ı 'âlem celle celâlehü (11) buyurır kim seniñ iki yüz yıldan soñra mâlaţyada bir oğlan (12) kopa seniñ nesliñden ola ama adı ca'fer ola sağ yanında (13) yüzünde bir beñi ola tamâmet rûmı açâ küfr dâlâletden kurtara - (1) kilisaları yıka yirlerine mescidler ve medreseler yapa her kim benüm ümmetimden (2) ol nâme ne kıla ca'fer mutâba'at kılalar anuñ hükminden taşra (3) çıkmayalar her ne kim ol dirse benüm hükümüdür ben kim resûl-ı rabbü'l 'âlemin (4) ca'ferden hoşnuddur" (Battalname: 25b-26b).

Bu zaferden sonra Halife'ye bir elçi gönderilir. Elçi, Halife'ye ganimetten pay ve bir fetihname götürür. Halife, fetihnameyi okur ve bu zaferi Rum ve Şam vilayetlerine haberciler salarak duyurur: " (6) ğanimet mâlından yigirmi biñ altun iki yüz at cu'de ile (7) bağdâda halifeye armağan gönderdiler ca'ferden çün feth (8) nâme halifeye erişdi okudılar şâd oldılar tamâmet rûm şam (9) vilâyetine adamlar şaldılar haber bildirdiler" (Battalname: 27a). Battal Gazi, Halife'nin de saygısını ve takdirini kazanır. Halife, Malatya serleşkerliğini Battal Gazi'ye verir. Malatya serleşkeri olan Battal Gazi'nin takdir edilme ve saygı ihtiyacı karşılanmış olur.

2.5. Kendini Gerçekleştirme

Birey ihtiyaçlar hiyerarşisindeki tüm ihtiyaçları karşılasa bile bilgi, beceri ve yetenek açısından kendini tam olarak ortaya koyamadığı zaman yeni bir ihtiyaç ortaya çıkar. Bu ihtiyaç, Maslow piramidinin en üst basamağı olan kendini gerçekleştirme ihtiyacıdır. İnsanların yüzde biri ancak kendini gerçekleştirme ihtiyacını karşılayabilir. Kendini gerçekleştiren insan kendi potansiyelinin ve becerilerinin farkındadır. Maslow Hiyerarşisi'nin en üst basamağı olan kendini gerçekleştirme ihtiyacı insanın kendi potansiyelini ve gizli güçlerini ortaya çıkarabilmesi, bir işi yalnız başına yapabilmesi ve yaratıcı olabilmesi için insanın kendini sürekli olarak geliştirme amacı ile ilgili bir ihtiyaçtır (Parıltı, 1999: 273). Bu basamağa toplumdaki her birey ulaşamaz çünkü bu basamağa ulaşabilecek insan ideal ve bilge insan olabilmelidir; bilimde, sanatta, mesleki alanda, dinî ve siyasi alanlarda en üst seviyeye çıkmalı ve örnek insan özelliklerine sahip olmalıdır. Bu basamağa gelmiş kişiler kendisi için tüketmeyi, menfaat sağlamayı, gelir elde etmeyi ve benzeri özellikleri bırakıp toplumsal yarar için çalışmaya başlamış olmalıdır (Aktaş, 2018: 50). Kendini gerçekleştiren birey hem kendini hem de diğer insanları olduğu gibi kabul eder. Hayata nesnel bir bakış açısıyla bakar. Bu birey yüksek düzeyde bir yaratıcılığa sahiptir. Çok hızlı düşünür ve çabuk hareket eder (Atkinson vd., 2019: 546).

Battalname'de Battal Gazi fizyolojik, güvenlik, ait olma ve sevgi, takdir edilme ve saygı ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra kendini gerçekleştirmiş ve gazi tipini ortaya

koymuştur. Battalname'de anlatılan Battal Gazi, gazi tipini temsil eden bir şahıs olarak Battalname'yi okuyanlara ve dinleyenlere sunulmuştur. Türk geleneğinde gazide bulunması gereken on kişilik özelliği sayılır. Bunlar cesaret, yılmazlık, kendine güven, güçlülük ve savaşıklık, atılganlık, dayanıklılık, yerinde metanetle durma, sabırlılık, fırsatları kollama, yoldaşına vefadır (İnalçık, 2018: 26-33). Battal Gazi kendini gerçekleştirirken bu on özelliği de ortaya koyar:

Battal Gazi çok cesurdur, çok büyük ordulara saldırmakta bir an bile tereddüt etmez. Kılık değiştirerek İstanbul'a kadar gider ve bir keşiş kılığında Ayasofya'da Kayser'e ve Bizans'ın önde gelen bütün din adamlarına vaaz verir. Hindistan'a ak fili almaya giderken yolda karşılaştığı korkunç canavarların ve kıl barakların reislerini öldürür, derilerini yüzer, derileri tabaklar ve bu derileri kullanarak onların kılığına girer. Battal Gazi'nin karşısına çok büyük ordular çıkar ve bunlarla savaşır. Bu orduların sayıca çok fazla olması Battal Gazi'nin hiçbir zaman cesaretini kırmaz.

Battal Gazi'yi hiçbir güçlük yıldırılmaz. Babek adındaki sahte peygamber İslam dünyası için çok büyük tehlike oluşturmaktadır. Babek, üzerine yollanan bütün orduları ya yenmiş ya da kendi kontrolü altına almıştır. Şeytanla iş birliği yapan Babek'e hiçbir silah etki etmez. Battal Gazi, Babek ile savaşıma başlar ama bir türlü onu yenemez. Üç gün süren uzun bir mücadeleden sonra Babek'i yener ve Babek savaş meydanından kaçar.

Battal Gazi her durumda kendine güvenir ve en zor durumlarda bile korku, çekinme ve kuşkuya kapılmaz. Battal Gazi'yi cehennem kuyusuna atarlar. Bu kuyuda çok zor anlar yaşayan Battal Gazi kendine güvenini kaybetmez ve bu kuyudan kurtulmayı başarır.

Battal Gazi çok güçlü bir savaşçıdır, bir kılıç vuruşuyla düşmanlarını iki parçaya bölmektedir. Zindanların demir parmaklıklarını elleriyle parçalamaktadır. Battal Gazi, düşmanın üzerine atılmakta bir an bile tereddüt etmez. Önce bir nara atar, adeta yer ve gök birbirine dokunur, düşman askerlerinin ödü patlar. Ardında da düşmana saldırır. Battal Gazi çok dayanıklı bir kişidir. Kanatur adlı Kayser'in bir komutanı vardır. Battal Gazi'yi yakalar ve ona işkence yapmaya başlar. Battal Gazi bütün bu işkencelere dayanır ve bir fırsatını bulup kurtulur.

Battal Gazi çok sabırlı bir kişidir. Zorluklar karşısında her zaman sabreder. Mıstıran Kalesi'ni fethetmek isteyen Battal Gazi, saldırıya geçmeden önce bir göle girip gusül abdesti almak ister. Battal Gazi gölün içindeyken düşman askerleri gelir ve onu öldürmek ister. Battal Battal Gazi bir gece sabırla suyun içinde bekler, ardından bir fırsatını bulup sudan çıkar.

Battal Gazi, düşmanlarına karşı galip gelmek için fırsatları çok iyi kollar ve eline geçen fırsatları asla kaçırmaz. Kayser, çok büyük bir ordu ile Malatya üzerine yola çıkar. Battal Gazi, kılık değiştirerek bir saka şeklinde bu orduya sızar. Gündüz orduya su dağıtır, geceleri ise uygun bir fırsatını yakalayınca bu ordunun önde gelen komutanlarını ve beylerini yok eder.

Battal Gazi, yoldaşına vefalıdır. Destanın başında Battal Gazi'ye düşmanlık yapan ve önünü kesmeye çalışan Abdüsselam İstanbul'a gider ve Kayser'e esir düşer. Kayser onu bir derinin içine koyar ve güneşin altında bırakır. Deri kurudukça

Abdüsselam'ı sıkır ve Abdüsselam çok acı çeker. Battal Gazi hemen harekete geçer ve İstanbul'a gider. Burada bir keşiş kılığında girer ve Abdüsselam'ı kurtarır. Battal Gazi'nin yoldaşı Abdülvehhap, Battal Gazi'nin kaybolan oğullarını aramak üzere İstanbul'a gider. Burada Kayser'e esir düşer ve Kayser'in kızı onu yoldan çıkarıp Hristiyan yapar. Battal Gazi bunu duyunca hemen harekete geçer ve zorlu bir mücadeleden sonra Abdülvehhap'ı tekrar Müslüman yapar. Onu esaretten kurtararak Malatya'ya döner.

Kendini gerçekleştirme basamağına ulaşan insanın kendi yararına tüketme ihtiyacı azalır toplumdaki diğer insanlara yararlı bir insan olur. Battal Gazi yaptığı her işte şahsı için gelir elde etmeyi, menfaat sağlamayı vb. şeyleri bırakıp toplumsal yararı ön planda tutan bir şahıstır. Battal Gazi yaptığı her işi toplumun yararına yapmaktadır. Battal Gazi'nin oğlanları Kur'an'ı hatmederler ve hocalarına bir şey hediye etmek isterler. Bu isteklerini babalarına iletirler ancak Battal Gazi'nin evinde hediye edilecek hiçbir şey yoktur. Heybesini oğlanlarına verir ve hocanıza iletin, çok özürler dileyin diye söyler. Bunun üzerine Battal Gazi'nin hanımı Gülendâ, Battal Gazi'ye çıkarır. Senin gibi bir yiğidin hiç malı olmaz mı, sonuçta biz insanız ve bir gün darlığa düşebiliriz, mala ve paraya ihtiyacımız olabilir diye söylenir. Bunun üzerine Battal Gazi hanımına dünya malına tamahı olmadığını söyler. Tıpkı Hz. Muhammet gibi, Hz. Ali gibi dünya malına meyletmeyeceğini belirtir:

“güendâm eydür ey pehlûvân revâ mıdır ki seniñ (4) gibi pehlûvânın elinde mâlı olmaya bir gün bir darlığın olur dağı (5) olur zirâ kim beşerüz didi seyyid eydür nigâr şundaki gibi bizüm resûlümüzüñ (6) ayağına her gün altın gümüş gelürdi hârac diyü ama tonlarından (7) artuğ nesnelere yok idi ‘ali dağı öyle iderdi hiç birisin dünyâya (8) meyl kılmadı ellerine girenin tanrı için virirlerdi birisi dünyâ (9) ‘arzında olmadılar işitdün ola seyyid bağtal ne kim ğazadan getirirdi (10) cümlesin hađ yoluna üleşdirirdi fatimatü’z zehra çölmege taş koyardı (11) hatırları teselli olmak çün biz dağı onları aşlıyuz” (Battalname: 179b).

3. Değerlendirme ve Sonuç

Battalname'nin başında Battal Gazi'yi güdüleyecek, onun motivasyon kaynağı olacak hedef belirlenmiştir. Cebrail uzun bir müddet vahiy getirmemiştir ve Hz. Muhammet'in bu durumdan dolayı üzgündür. Hz. Muhammet, ashabından birinin kendisine güzel bir hikâye anlatmasını diler. Bunun üzerine Abdülvehhap, Rum ülkesini anlatır ve Rum ülkesinin çok güzel olduğunu belirtir. Bu anlatılanlardan sonra Hz. Muhammet'in gönlü Rum ülkesine düşer ve bu ülkenin fethedilmesini diler. Bu sırada Cebrail gelir ve bu dileğinin kabul olduğunu, Rum ülkesini Malatya'dan çıkacak, kendisinden 200 yıl sonra gelecek ve kendi soyundan olacak Cafer'in yani Battal Gazi'nin fethedileceğini söyler. Bu olaydan 200 yıl sonra Battal Gazi doğar. Rum ülkesini fethetme hedefiyle hareket eden Battal Gazi'nin bu hedefe doğru giderken ihtiyaçları ortaya çıkar. Battal Gazi'nin ihtiyaçları destanda belirli bir hiyerarşik düzen içerisinde giderilir. Bu düzen Abraham Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi'ne uymaktadır. Battal Gazi, Battalname'nin başından itibaren temel ihtiyaçlarını karşılayarak Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi'nin basamaklarını çıkar ve en sonunda insanların nadiren ulaşabildikleri kendini gerçekleştirme basamağına ulaşır.

Maslow'a göre bireyin ihtiyaçları ve bu ihtiyaçların giderilmesine yönelik istekler motivasyon üzerinde etkilidir ve bireyin davranışlarına yön verir. Battalname'nin başında Battal Gazi'nin fizyolojik ihtiyaçları karşılanır. Battal Gazi'nin ataları Malatya'ya gelir. Buraya yerleşirler; hayatlarını devam ettirmek için gerekli fizyolojik ihtiyaçlarını giderirler. Özellikle neslini devam ettirme (cinsellik) ihtiyacı burada vurgulanarak karşılanır. Battal Gazi'nin dedesi Rebi, babası Hüseyin Gazi ve Battal Gazi Malatya'da doğar.

Fizyolojik ihtiyaçları karşılanan Battal Gazi'nin güvenlik ihtiyacı ortaya çıkar. Malatya serleşkeri olan Battal Gazi'nin babası Hüseyin Gazi, Bizans Kayseri'ni yener ve Malatya'nın güvenliği sağlar fakat Hüseyin Gazi'yi Mihras öldürünce tekrar bir güvenlik ihtiyacı ortaya çıkar. Battal Gazi büyüünceye kadar şehrin güvenliğinin sağlanması işi Abdüsselam'a verilir. Battal Gazi destanında içinde bulunan zamandaki güvenlik ihtiyacı giderildiği gibi gelecekteki güvenlik ihtiyacı da karşılanmıştır. Battal Gazi'nin babası Hüseyin Gazi'ye bir mağarada Battal Gazi'nin ileride kendinin ve Müslümanların güvenliğini sağlamak maksadıyla kullanacağı savaş aletleri ve giysileri ile bineceği at olan Aşkar verilir. Battal Gazi, kendisine ilahi bir şekilde verilen bu eşyalar ve at ile destan boyunca kendisinin ve Müslümanların bütün düşmanlarını yener.

Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde güvenlik ihtiyacını ait olma ve sevmeye ihtiyacı takip eder. Battalname'de Battal Gazi'yi annesi, yârenleri, Malatya beyleri ve Malatya emiri Emir Ömer çok sever. Battal Gazi, Kayser'in Malatya üzerine gönderdiği ordu ile tek başına savaşmaya gider ancak başta Battal Gazi'nin yârenleri olmak üzere Malatya beyleri ve Emir Ömer hemen Battal Gazi'nin ardından savaş meydanına gelirler ve Battal Gazi ile birlikte savaşmaya başlarlar. Bu durum Battal Gazi'nin hem çok sevildiğini hem de onun aidiyetinin Malatya'dakiler tarafından kabul edildiğini göstermektedir.

Sevme ve ait olma ihtiyacı karşılanan Battal Gazi'de takdir edilme ve saygı ihtiyacı ortaya çıkar. Kayser, Battal Gazi'nin Mihras'ı öldürmesi üzerine Malatya üzerine bir ordu yollar. Bu ordu ile yapılan savaşta Battal Gazi; cesareti, gücü, silah kullanmadaki mahareti ve atılganlığı ile herkesin takdirini kazanır. Gaziler, savaş sonunda Battal Gazi'ye bağlılıklarını ifade ederler. Burada, Malatya gazilerinden Abdülvehhap söz alır. Abdülvehhap, kendisini Hz. Muhammet'in 200 yıl önceden elçi gönderdiğini söyler. Hz. Muhammet'in mektubunu Emir Ömer'e sunar. Mektupta Hz. Muhammet Cafer'den yani Battal Gazi'den bahseder. Onun Rum ülkesini fethedeceğini, bu mektubu okuyan herkesin Battal Gazi'ye biat etmesini ve onun peşinden gitmesini diler. Bu olaydan sonra Malatya beyleri ve gaziler Battal Gazi'ye karşı büyük bir saygı duyarlar. Zaferin ardından Halife'ye bir fetihname ve ganimetten pay gönderilir. Bunlar halifeye ulaşır. Fetihname okunur ve Battal Gazi, Halife'nin takdirini ve saygısını kazanır. Halife, Battal Gazi'ye Malatya serleşkerliğini verir. Bütün bu olanlar, Battal Gazi'nin takdir edilme ve saygı ihtiyacını karşılar.

Maslow hiyerarşisinin ilk dört basamağındaki ihtiyaçlarını karşılayan Battal Gazi insanların ancak yüzde birinin ulaşabildiği kendini gerçekleştirme basamağına ulaşır. Bu basamağına ulaşan Battal Gazi'nin yaşamıyla ülküleri uzlaşır ve yaptıklarıyla gazinin nasıl olması gerektiğini ortaya koyar: Battal Gazi iyi bir silahşordur, cenk meydanında

rakiplerine aman vermez. İslamiyet'i ve Hristiyanlığı çok iyi bilir. Gayrimüslimleri İslamiyet'e davet eder, aman dileyene kılıç çekmez. Cesurdur, yığittir bunların yanında çok akıllı ve kurnazdır, mükemmel planlar yapar ve hasımlarını mağlup eder. Girdiği mücadelelerde önüne çıkan fırsatları kaçırmaz ve eline geçen her fırsatı düşmanlarını mağlup etmek için kullanır. Battal Gazi, yârenlerine karşı her zaman vefalıdır, hiçbir durumda yârenlerini yalnız bırakmaz. Her durumda ve koşulda yârenlerinin yanında yer alır. Dünya malına tamah etmez, gazalardan elde edilen ganimetlerden kendi hesabına bir şey almaz, ganimetlerin hepsini dağıtır. Battal Gazi'nin etrafında insanlar birleşir. Bu birleşme sonucunda oluşan Gazilik Kurumu vasıtasıyla insanlar en yüce gayeleri olan gazaya yönelirler.

Battalname'de Battal Gazi kendi adına değil, ait olduğu toplum ve kültür adına fedakârlık yapar. Battal Gazi, çok zor bir coğrafyada yaşar. Bir yandan Rum Kayserleri sürekli olarak ordu toplayıp Müslümanların üzerine gelir, bir yandan Babek gibi sahte peygamberler çıkar ve İslamiyet'e büyük zararlar verir, bir yandan Müslümanlar kendi içlerinde çekişmelere düşerler, bir yandan da münafıklar Müslümanları içten hançerler. Gücünü, savaşıcılığını, aklını, zekasını, cesaretini, kendine güvenini, fırsatçılığını, dayanıklılığını ve kendisine yapılan ilahî yardımları kullanan Battal Gazi bütün zorlukların üstesinden gelir.

Battal Gazi kendini gerçekleştirmiş bir şahıs olarak dinine ve ait olduğu topluluğa hizmet etmeyi en büyük erdem kabul eden, adalete inanan, insanlık şerefine saygı duyan, uyuşukluğun ve tembelliğin karşısında olan; savaşçı, cesur, dürüst bir gazi tipini ortaya koyar.

KAYNAKLAR

Aktaş, Ezgi. 2018. "Abraham Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi Kuramına Göre Günümüzde Kadına Yönelik Tüketim Analizi". Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Atkinson, C. Richard. Diğerleri. 2019. *Psikolojiye Giriş* (çev. K. Atakay, M. Atakay, A. Yavuz). İstanbul: Arkadaş Yayınları.

Battalname, Manisa İl Halk Kütüphanesi, 45 Hk 1323.

Cumbur, M. (1987). Anadolu Gazileri ve Edebiyatımız. *Erdem*. 3 (9) , 777-808. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/erdem/issue/44561/552900>.

Cüceloğlu, Doğan. 2016. *İnsan ve Davranışı/Psikolojinin Temel Kavramları*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Çoban, G. Sebahat. 2021. Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi Kendini Gerçekleştirme Basamağında Gizil Yetenekler. *European Journal of Educational & Social Sciences* 6(1): 111-118.

- Çobanoğlu, Ö. (1999). Sözlü Kültürden Yazılı Kültür Ortamına Geçiş Bağlamında Erken Dönem Osmanlı Tarihlerinden Aşıkpaşazade'nin Epik Karakteri Üzerine Tespitler, *Hacettepe Üniveristesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, C.16, s.65-82.
- Çobanoğlu, Özkul. 2011. *Türk Dünyası Epik Destan Geleneği*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Çobanoğlu, Özkul. 2015. *Halkbilimi Kuramları ve Araştırma Yöntemleri Tarihine Giriş*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Döğüş, S. (2008). Osmanlılarda Gaza İdeolojisinin Tarihi ve Kültürel Kaynakları. *Bellekten*, 72(265), 817-888.
- Eren, Erol. 2020. *Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Eroğlu, Feyzullah. 1996. *Davranış Bilimleri*. İstanbul: Beta Yayınları.
- İnalcık, H. (2005). *Doğu-Batı Makaleler I*. Ankara: Doğu-Batı Yayınları.
- İnalcık, Halil. 2018. *Devlet-i Aliyye*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Kula, Sedat, Bekir. Çakar 2015. "Maslow İhtiyaçlar Hiyerarşisi Bağlamında Toplumda Bireylerin Güvenlik Algısı ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişki". *Bartın Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi* 6(12): 191-210.
- Lukacs, Georg. 2003. *Roman Kuramı* (Çev. Cem Soydemir). İstanbul: Metis Yayınları.
- Malinowski, B. (2020). *Bilimsel Bir Kültür Teorisi* (Çev. Deniz Uludağ). Ankara: Doğu-Batı Yayınları.
- Maslow, Abraham. 1943. "A Theory Of Human Motivation". *Psychological Review* 50(4), 370-396.
- Parıltı, Cemalettin. 1999. Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi Kuramında Kendini Gerçekleştirme İhtiyacı. *Kamu İş- İş Hukuku ve İktisat Dergisi*, 4: 267- 277.
- Reid-Cunningham, A. Ruby, 2008. "Maslow's Theory Of Motivation And Hierarchy Of Human Needs: A Critical Analysis". Doctoral Dissertation, Berkeley University of California: California.
- Schimmel, Annemarie. 1953. XIII. Asırda İslam Dini ile Hristiyanlık Arasındaki Münasebetler. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2 (4).
- Şengül, Abdullah. 2007. Değişimin Öncüleri: Model Şahıslar ve Türk Edebiyatına Yansımaları. *Erdem*, 15 (45-46-47), 129-154.